

Selles lehes:	Antslas veel üks nõukogudeaegne jäänuk kadunud	Kohtumine haridusnõunik Pille Raudamiga	Mehkamaal avati mälestuspink Kalju Raagile	Killukesed Tsooru mõisa ajalugu kruusidel	Murepilved Kuldre kooli kohal	Iga pink räägib oma loo
	lk 2	lk 3	lk 4	lk 5	lk 6	lk 7

Oma inimesi tuleb hinnata ja meeles hoida, nii käisimegi vaatamas meiekandi nimelisi pinke: Kaika Laine, Aksel Kersna, Johannes Rööpi ja Arnold Kase omi, põigates läbi ka Mõnistest, kus just avati kultuurijuhhi ja näitleja Kalju Raagi mälestuspink. Kooliõpetajad ja kultuuriinimesed, need, kes meie olemist ajast aega on nii alles hoidnud kui ka alati paremaks püüdnud teha. Päevadel, kus vabariigis vaieldakse, milliseid kujundeid majadelt maha kiskuda, tasub aeg maha võtta, otsida üles mõni mälestuspink, seal istuda ning nende inimeste püüdlusi ja hingesuurust meelde tuletada. Me ei ela ainult täna ja tänasele päevale.

Külalehel on ka hea meel, et vald on meie haridus- ja kultuurielu arendamisel sarvist haaranud ning selle tarbeks juulist alates haridusnõuniku tööle võtnud. Loodame, et ta koos ennast väga tööka ja võimekana näidanud Antsla Kultuurikeskuse juhi Kaspar Kurvega suudab Antsla valla vaimse elu ikka elavana hoida. Käesolevas lehes vestlemegi Pille Raudamiga, kes kõneleb nii oma plaanidest kui juba tehtust. Tema käest kuuleme, et alghariduses on loobunud lasteaiale rõhu panemisest ja loodetakse vaid suurendada kodulähedaste lastehoidude arvu. Seega – kui teil on pedagoogiline kogemus, aeg ja võimalused teisi abistada, pöörduge vallavalitsuse poole, et seesugune lastehoid asutada: kui ise ei tee, siis ei juhtu midagi.

Haridusvaldkonnas tuleb uuel nõunikul arvatavasti aga juba ka vanade tülide klaarimisse süveneda. Kuldre kool leidis endale hiljuti uue magistriraadiga kehalise kasvatusõpetaja, mille tulemusena seni aastaste lepingutega töötanud kõrghariduseta Margus Klaar sellest kohast ilma jäi. Kuldre kooli direktoriga on aga sellest saadik nende suusad nii risti läinud, et viimane nõuab Klaari eemaldamist ka hoolekogust, kuna Klaar *esitab põhjendamatu sündustusi ning seab järjekindlalt kõikidel tasanditel kahtluse alla Kuldre Kooli tulevikku*. Eks näis, kas Raudam suudab naabrimehe küsimuses erapooletuks jääda. Samas tuletame meelde, et ega häid õpetajaid pole meie vallas jalaga segada ning kõigile, kellel on oskused ja motivatsioon, tuleks siiski haridusvallas koht leida.

Meie ühise avaliku ruumi arendamisele – sest kus seda ühist asja ikka mujal aetakse, kui linnaväljakul või kultuurikeskustes – võib ilmselt tubli koolipoisi kolme hindeks panna. Ühelt poolt on hea, et viimaks ometi on alustatud Linda rahvamaja remonditöödega. See omaaegset rikkust kuulutav, kuid nüüd juba kaua lagunev hoone oli tõesti Kobela kesksel häbiplenkiks. Praegu on ehitusmehed lootusrikkad ning saab vaid põialt hoida, et asi ei lähaks nii nagu Lepistu koolimajaga, kus omal ajal paigaldati 500 000 krooni maksma läinud vundament maa sisse, kaeti mullaga ja nüüd seisab ta muutumatult siiamaani. Lisaks puudub Linda rahvamaja osas korralik tegevusplaan: Antsla Kultuurikeskusega seda liidetud ei ole, osaliselt on maja eravalduses, tegemist on väga suure ja uhke hoonega, mille majandamiskulud ei saa väiksed olemata. Kahjuks ei ole õnnestunud Külalehel üheltki kultuuri-töötajalt teada saada, kas mingit tegevusplaanid üldse arutatud on. Tegelikult ju maakonna suurim saal võimaldaks paljusid kultuuriüritusi meie valda tuua, aga selleks peab sihistatult kõva tööd tegema. Paraku Linda rahvamaja sisuga täitmise projekti täna keegi ei juhi. Natuke samalaadne on „Tagurpidi Antsla” projektiga, millesse peaks olema hõlmatud natuke ebaselge turundusplaan „meelitame Antslasse turiste ja ettevõtjaid näidates, et meil on isesugune huumorimeel” ning mis kitsamalt on kesklinna väljaehitamise plaan. Kahjuks tundub, et see plaan oli tehtud natukene valimiseelses magusas unistusteilmis: kesklinna projekti ei ole ning lipuväljaku ehitamisest pole ka kippu ega kõppu.

Kinnitatud on aga saanud detailplaneering, mis lubab lõpuks Antslasse ka Grossi odavtoidupoe ehitada. Kui tsirkusest asja ei saa, olgu siis leibagi, arvatakse ilmselt linnavalitsuses. Muidugi, praeguses majandusolukorras on küsitav, kas Antslas kahele suurele toidupoele ka ostjaskonda on – nii tekib oht, et vanade tondilosside asemele saame lihtsalt uued. Kuid esialgu loodame, et konkurents toob kasu, suurema kaubavahiku ja paremate hindade näol.

Poolkaares näoga saalis kuulajate poole on mikrofonide ees istet võtnud meie erakondade nn raskekahurvägi: paremalt alates Marko Kaasik (erakond Rohelised), Merry Aart (EKRE), Erki Savisaar (Keskerakond), Urmas Kruuse (Reformierakond), Priit Sibul (erakond Isamaa), Kristina Kallas (erakond Eesti 200) ja Anti Allas (Sotsiaaldemokraatide erakond). Pidades silmas Antsla valla väiksearvulist valijaskonda oli parteide esindatus igati soliidne. Karta on, et riigikogu valimispäeva lähenedes nad Antslasse enam ei jõua, mujal on valijaid rohkem ja loodetav hääletasaak ka suurem. Fotod: Kalle Nurk

Antsla Kultuurikeskuses räägiti elu võimalikkusest ääremaal

Kalle Nurk

Antsla Kultuurikeskus kutsus 8. septembril erakondade esindajad depatle, et läbi nende suu kuulda, millisenad nad näevad enne riigikogu valimisi elu võimalikkust maal. Kultuurikeskuse juht Kaspar Kurve rääkis, et tema eesmärk oli ära kasutada varane valimiseelne aeg, mis lubas Antslasse meelitada erakondade juhtfigure. Kultuurikeskuse kunstiline juht Tanel Puura pidi olema kohtumise moderaator, kuid peale kõigile esinejatele esitatud ühe ja sama ääremaastumise küsimuse ei suutnud ta esile kutsuda arutelu. Saalis olev üsna arvukas kuulajaskond muutus kohe passiivseks, sest „nende jutus on ainult soe õhk ja ei midagi enam” nagu tabavalt ütles üks saalis viibinud kuulaja. Ürituse eestvedajate – kultuurikeskuse juht Kaspar kurve

ja kunstiline juht Tanel Puura – kiituseks tuleb öelda, et korralduslikult sujus kõik hästi: esinejad ja kuulajad olid vestluseks sobival istuma seatud, mikrofonid töötasid laitmatult. Kahju ainult, et vaidlusi ei tekkinud, värskeid mõtteid ei kuulnud. Kuid valimiseelne võitlus on alles ees, jõuab veel! Kohtumine äratas siiski üsna palju tähelepanu, kohalikes ajalehtedes ilmus mitu kirjutist. Ajakirjanikud olid mõneti hädas, sest sisulist teksti jäi väheks. Sama tundis ka siinkirjutaja. Kuna olen hästi kursis Antsla kohaliku eluga, siis püüan paar märki kirja panna.

Priit Sibul rääkis, et toimunud elumuutused maal on paratamatud. Näitena tõi ta postkontorite asendumise pakiautomaatidega. Samuti tõi ta enda najal näite, et suurlinnast kaugel elamine on inimese

enda vaba valik. Ta on teadlikult valinud ise selle koha ja peab siis ka sellega leppima. Probleemiks on pangapoolne tugi maal elamise investeerimiseks. Pigem antakse laenu linnade piirkonda, kus garantii ja tagatis kindlustatud. Siin oleks tarvis riigipoolset abi. Milles see riigipoolne abi seisnes, seda ta ei öelnud. Kuulajad hindasid tema ümarat juttu sooja õhu puhumiseks.

Merry Aart oli Eestis toimuva osas palju kriitilisem. Ta ütles, et see sada tuhat inimest, kes on läinud välismaale tööle ei tunnetata, et riik neid tagasi ootab. Samuti on valesti käsitatud maal: toimunud on elu väljasuretamine, koolide sulgemine ja palju muud halba. Ta nimetas mitu riiki, kus hoitakse maal alles tühjad koolid, et siis vajadusel need uuesti kohe saaks tööle rakendada. See annab inimestele võimaluse maa-

le tagasi tulla. Samuti oli vale Eesti ülesehitamise poliitika – müüa maad välismaalastele, kes siis hakkavad Eestisse investeerima. Nii see siiski ei läinud. Me arutame, kuidas raha jagada, aga ei räägi, kust raha tuleb. Suuremat tähelepanu tuleb pöörata ettevõtluse arendamisele ja taristule. Peame endale selgeks tegema, mida me teeme, kuidas ja kellele. Kõike on võimalik teha kui vaid tahata.

Marko Kaasik süüdistas Eestis valitsevat võimu ultraliberaalseks, kes oma heitliku juhtimisega on tekitanud ääremaastumise. Välja chitatakse suured ja võimsad magistraalid. Riik peaks toetuma kogu territooriumile. Tark riik nii ei käitu! Jäin roheliste esindaja Kaasiku jutuga kõige vähem rahule.

(Järgneb lk 2)

Antsla Kultuurikeskuses räägiti elu võimalikkusest ääremaal

(Algas 1. lk)

Saalis viibis ju kohalikel valimistel vallavolikokku saanud Kaspar Kurve, nad oleksid pidanud koos ühe võimsa esinemise tegema.

Erki Saavisaar tuletas meelde, et kunagi elas enamus elanikkonnast maal, siis suunduti linna ja sealt jälle ta-

gasi maale. Nüüd toimub taas linnastumine. Seda liikumist saab muuta ja peabki muutma poliitikaga. Et ka maal säiluks elu. See on vajalik nii majanduslikult kui ka julgeolekult. Üha enam hakkab võimalikuks muutuma kaugtöö kodukontorist. Hetkel on inimeste paiknemine sõltuvas kinnisvarast. Maal on liiga vähe

üürkortereid. See takistab inimeste vaba liikumist, sest ei saa ju igas kohas endale uut maja ehitada. Noored spetsialistid vajavad algul üürielaamispiinda, et hiljem maja peale mõelda. Ka pole süsteemselt lahendatud maal mõistlikus kauguses paiknevad teenuspunktid. Praegu peab maal igas peres olema

kaks autot, kus siis üks pere liige kasutab autot laste lasteada, kooli ja huviringidesse vedamiseks. See aeg tuleb inimestele tagasi anda. Riik ja vald peavad seljad kokku panema ja selle probleemi lahendama.

Urmas Kruise leiab, et maapiirkonda, kus on eluter-ve hoiak ja tugev keskkond,

tullakse tagasi. Teatud teenuste maalt äraliikumine on paratamatu. Viimasel ajal on märgata laste arvukuse kasvu maal ja väiksemad maakoolid tuleks varsti taastada. Laps peaks saama kodulähedase põhihariduse. Lisaks peab nende koolitee olema turvaline.

Kristina Kallas on veendunud, et maaelus praegu kujunenud olukord on poliitiliste otsuste tagajärg. Seda ei saa võtta paratamatusena. Asjasse tuleks suhtuda kriitilisemalt, ääremaastumist vähendama. Selleks peab eeskätt pöörama suuremat tähelepanu tootmise ja ettevõtluse arendamisele. Üheks lahenduseks on maksusüsteemi muutmine, mitte raha ümberjagamine. Suurem osa elust toimub Tallinna ümbruses ja selles osas on Võrumaa vaeslapse rollis.

Anti Allas tuletab meelde kunagist hüüdlauseid jõuda viie rikkama riigi hulka. Sinna jõudes on hilja märgata, mis selle saavutamiseks on maha mängitud. Me oleme küll väike riik, kuid ikkagi ei saa kõiki lüüa ühe vitsaga. Praeguses olukorras Võrumaal millegi saavutamise võtab juba tunduvalt rohkem aega, raha ja energiat, kui arenenud piirkondades. Tänu ühtsele lähenemisele on Võrumaa oma arengus mitu aastakümneid maha jäänud. Anti ütleb, et ise ta on võidelnud selle nimel, et

Võru linn oleks 20-30 km raadiuses elanikele keskses, kus teenustest võimalikult palju on kättesaadav.

Sügiseste põllutööde kõige kibedama aja kiuste oli saalis kuulajaid üsna rohkesti. Kohal viibisid ka Antsla vallavanem Avo Kirsbaum ja volikogu esimees Merike Prätz. Mõlemad oleksid pidanud tervitama Antslasse kohale sõitnud eesti poliitmaastiku soliidsemaid päid ja lühidalt rääkima Antsla valla probleemidest. Siis oleks arutelu kohe muutunud konkreetsemaks, võib olla oleks väljast tulnud poliitikud kohalikele ehk antslalastele isegi head nõu andnud. Kuid läks nii nagu ikka – säilitati vallasisene jõudude (ametnike) tasakaal ja soov mitte teha muutusi valla elus. Samal teemal mõtiskletakse ka teistes valdades, näiteks Otepää vallas. Hiljuti tuli sinna elama ja pääses ka volikokku Eesti välisluure rajaja **Ants Frosch**. Tema lai silmaring ja kuulumine EKRE ridadesse lubas tal avaramalt mõelda ja kõvemini öelda. Valisin ühest tema artiklist tsitaadi, mis käib ka Antsla valla kohta: „Poliitikasse mineku otsustas äratundmine, et kui soovid hommikuti ärgates peegli- se vaadata ja öelda, et ei lepi jamaga, mida valla juhtimises näed, ei lepi toiduahelate üles seatud kambakraatiaga, tuleb ise tegutseda.”

Antsla linnas on veel üks nõukogudeaegne jäänuk kadunud

Kalle Nurk

21. septembril 2022 kinnitas Antsla vallavalitsus Antsla linnas Põllu tn 4 kinnistu detailplaneeringu. Sellele ehitatakse Grossi toidupood koos sinna juurde kuuluva parkimisplatsi ja ümbruse korras- tamisega. Kõnesolev kinnistu jääb raudtee ja Põllu tänava vahele. Teisel pool Põllu tänavat asub COOPi hiigelkauplus. Antsla linn ja vald saavad

nii soliidse kaubanduskeskuse, mis peaks rahuldama ka kõige nõudlikuma ostja vajadused.

Viimased kolmkümmend aastat on Antsla väikelinna ilmet risustanud Põllu tänava ääres jääv võssa kasvanud hoonestatud ala, sellel asuvaid nõukogaegseid ehitisi kasutati kolhoosidest-sovhoosidest kokkuveetud vilja ladustamiseks, et seejärel väärt kraam raudteed mööda Nõukogude

Liidu avarustesse vedada. Räägitakse, et osa siinsete majandite vilja olla isegi korra tagasi veetud, kui ülipüüdlikud majandijuhid olid teraviljaplaane täites üle pingutanud ja oma salved pooltühjaks jätnud.

Möödunud aastal vahetas kõnesolev kinnistu omaniku, sest Antsla vallavalitsus oli andnud loa rajada sellele Grossi odavtoidupood. Detailplaneeringu avalik arutelu toimus selle aasta 8. septembril ja kohe

läks lahti ka ehitamiseks. Enne tüli aga lammutada krundil asuvad lagununud hooned. Selle tööga saadi valmis 27. septembriks.

Pildile jäid ekskavaatorijuht Rainer Jaska ja lammutustööline Anti Aunap, kes kasvanud võsa maha võtsid ja hooned lammutasid. Mehed jutustasid, et lammutustöö on neile igapäevane tehtav, et Antslas läks kõik libedalt. Maa seest tulnud välja pirakas kargas ja müürsepa vasar. Müürsepa vasara võiks puhastada ja konservee-

rida ning uue kaupluse sissekäigu juurde klaasi alla panna kui antslalaste töökuse ja korraarmastuse sümboli. Juurde tuleks panna tekst vasara leidmise looga. Tublid töömehed rääkisid veel, et vasar olnud peidus maa all müüriosa juu-

res. Omapärane olnud ka see, et lammutatud hoone vundament oli laotud paekivist, mida Võrumaal ei leia.

Antslalased ja vallarahvas jäävad põnevusega ootama, millal uus pood avatakse. Inimestega rääkides jäi mulje, et seoses COOPi poe avamisega Grossi poe ehitus enam nii palju tähelepanu ei saa – on ju esimene laps ikka oodatud. Jääb vaid loota, et mõlemale kauplusele jätkub linnas ja vallas ka ostjaid.

Sellel pildil asusid kunagi teravilja kokkuveo ja ladustamise hooned. Näha on, et plats on töö- poolest puhas, Antsla kesklinn on nüüd palju avaram ja meeldivam. Fotod: Kalle Nurk

Põgus kohtumine haridusnõunik Pille Raudamiga

Kalle Nurk

27. septembril oli mul meeldiv kohtumine 11. juulil Antsla vallavalitsuses tööle asunud haridusnõunik Pille Raudamiga. Juulikuu Antsla Valla Lehes tutvustas vallavalitsus uut ametnikku: vallavalitsus on rikkam ühe tubli inimese võrra. Valla lehes tutvustab Pille Raudam ennast ise: „Minu töötamine vallas on olnud lühiajaline, kuid hariduse valdkond on mulle igati tuttav. Haridusvaldkonnas olen töötanud õpetaja, klassijuhataja, ringijuhendaja, sotsiaalpedagoogi, huvijuhi, õppejuhi ja koolijuhina, samuti omavalitsuses kultuuri- ja haridusnõunikuna. Seega ei vaja ma aega, et töö iseloomu ja sisu tundma õppida. Olen kasutanud aega, et tundma õppida kolleege ja partnereid, korda ja määr-

Pille Raudam.

seid, allasutuste kodulehti ning kogukonna sädeinimesi.”

Antsla vallas on suur vajadus lasteaiakohtade järgi. Selle probleemi tõsidus avaldub ka Pille Raudami allpool olevas

kirjutises, kust selgub, et vallavalitsus pole suutnud leida neljale Ukraina sõjapõgenikust lapsele lasteaiakohta. Seetõttu huvitaski mind, kas haridusnõunikul on kavas muuta vallavalitsuse senist arusaama Lusti lasteaiakohtade laiendamiseks. Pille Raudam leiab, et keskus ei vaja juurde lasteaiakohti. Tuleb hoopiski suuremat tähelepanu pöörata keskusest kaugemal asuvatele piirkondadele. Koolieelik peab saama hoitud võimalikult kodu lähedal. Selleks tuleb luua päevahoju kohti. Seda aga ei saa teha vallavalitsus. Inimesed peavad ise leidma lahenduse ja looma hoiurühmad. Vald on igati nõus aitama nõuga.

Haridusnõuniku näol on leitud võimalus vallapoolsele spordielu koordineerimisele. Spordiürituste organiseerimine jääb siiski rohkem MTÜ-

de, seltsingute ja kogukondade korraldada. Vallas toimuvast ülevaate tegemine kuulub haridusnõuniku töökohustuste hulka. Antsla Valla Leht hakkab edaspidi süstemaatiliselt avaldama ülevaateid spordisündmustest ja neis osalejatest. Külaleht on seni seda ülesannet täitnud, tutvustades vallalt rahalist toetust saanud noorsportlaste saavutusi.

Antsla valla esimeselt haridusnõunikult oleks olnud rohkemgi küsida, kuid Pille Raudam pakkus välja lahenduse, et kirjutab ise Külalehte, mis võiks vallakodanikke huvitada. 5. oktoobril oligi tema kirjutis minu postkastis, Külaleht avaldab selle täismahus ja tänuga.

„Hariduse valdkond on lai. Hõlmab see nii pedagoogilist tööd, täiskasvanute õpet, huvitegevuse korraldamist kui erivajadustega õpilaste toetamist.

Tore on see, et õpetajatel on oma päev. Oleme uhked oma õpetajate pärast ning märkame hariduse valdkonna tegijaid. Viimendal oktoobril tähistasime Antsla Kultuurikeskuses pidulikult õpetajate päeva. Saal täitus meie valla õpetajate, treenerite, ringijuhendajate ja tugispetsialistidega. Õppe- ja kasvatus-töös on neil kõigil ütlemtahts roll.

Tänuüritusel tutvustasime valla koolides alustanud uusi õpetajaid. Kuldre Koolis alustas sel õppeaastal kehalise kasvatusõpetajana Kurmet Kaldaru, füüsikaõpetajana Kristin Kari, sotsiaalpedagoogina Tiia Peebo ja abiõpetajana Anne Niilus. Lusti lasteaias alustas lasteaiakohtade direktor Maive Sinijärv valiti ametisse küll kevadel kuid uut õppe-

aastat alustab temagi. Antsla gümnaasiumis on uus bioloogia ja geograafia õpetaja Paula Solvak ja tantsuõpetaja Tanel Puura. Muusikakoolis alustas puhkpilliõpetajana Gunärs Geduševs. Palju rõõmsaid koolipäevi neile!

Tänuüritusel tutvustasime valla koolides alustanud uusi õpetajaid. Kuldre Koolis alustas sel õppeaastal kehalise kasvatusõpetajana Kurmet Kaldaru, füüsikaõpetajana Kristin Kari, sotsiaalpedagoogina Tiia Peebo ja abiõpetajana Anne Niilus. Lusti lasteaias alustas lasteaiakohtade direktor Maive Sinijärv valiti ametisse küll kevadel kuid uut õppe-

Elu on huvitavam neil, kes oskavad lugeda ajaloo ja looduse märke

Erma Kallasset tuntakse inimesena, kel akordion alati kaasas. Kus tema viibib, on alati kuulda laulu ja muusikat. Armastuse muusika vastu on ta saanud vanematelt: isa mängis pasunakoorsis, ema laulis. Erma on sündinud Elvas. Nii on enesestmõistetav, et ta on õppinud sealses muusikakoolis ja hiljem Viljandi Kultuuriakadeemias. Tema isapoolsed sugulased on pärit Antslast. Seega polnud talle kant võõras, kui ta 1999. aastal kolis elama Urvastesse. Alates sellest ajast on tal tihe side ka Urvaste kiriku ja kogudusega.

Erma ja kirikuõpetaja Üllar Salumets on mõlemad kodukoha fännid. Huvi ajaloo vastu käib asjaga kaasas. Tänu kirikule olen saanud tutvuda Lõuna-Eesti ajaloo. Oleme koos Üllariga käinud

Erma Kallase.

paljudel kodumatustel. Kõik seal nähtu ja kuuldu on väga suure väärtusega: kuidas inimesed elasid, valmistusid ära saatmiseks. Kultuuriakadee-

mias õppides tegin kursusetöö matusekombestikust Urvaste kihelkonnas. Minu juhendajaks oli Marju Kõivupuu. Nii tema kui ka paljud teised on hiljem aluseks võtnud minu kirjapandu. Nüüd on inimeste ellusuhtumine väga palju muutunud. Paratamatult peab ajaga kaasas käima. Põlvkonnad vahetuvad ja kombes muutuvad. Meie mälu jäädvustab küll palju, kuid kasulikum on teadvuses väärtused korrastada, et osata paremini ümbritsevat elu mõista.

Erma rääkis, et tema uudishimu köitis 2020. aastal Antsla-Vaabina teedevõrgu rekonstrueerimise käigus tehtud kunagise Vaabina mõisaahoone kohal väljakaevamised, mis toimusid Tartu ülikooli õppejõu ja arheoloogi Heiki Valku juhtimisel. 18. sajandi

lõpupoole ehitatud suure kahekorruselise Vaabina mõisaahoone oli 1960-ndate teises pooles läbi juhitud uus maantee. Kaevamised kinnitasid kivist mõisaahoone olemasolu Vaabinas juba Rootsi ajal. Keldrite põhjas asub põlenguhiht, mille katvast rusukihist leidsid uurijad rootsiaegse musta ja roheline glasuuriga ahjukahli tükke. Nendel on kunigas Gustav II Adolfs (1611 – 1632) ja kuninganna Maria Eleonora kujutised. Leiti ka rootsiaegne münt ning selgelt eristuv müür, mille peale oligi ehitatud Vaabina mõisa peahoone. Tee-ehitusse viidi sisse väikesed muudatused, et remonditööd ei lõhuks olemasolevaid varemeid. Jälgisin ja jäädvustasin huviga nende tegevust. Näiteks tuli päeva-

valgele kalasaba mustriga põrand. Heiki Valguga käisime ka Vaabina muinaskalmistul, kus ta 1980ndatel töid teostas. Toona tulnud kruusa kaevandamise käigus välja inimluud. Kruusa kaevamistööd peatati ja asuti uurima. Valli seest leiti 64 inimese luud. Hiljem kohalikud inimesed olevat rääkinud, et põllutööde käigus tuleb ikka veel luud välja. Tänu inimeste tähelepanelikkusele piiritleti muinaskalme tsoon.

Heiki õpetas mulle Vaabina kalmistute juures, kuidas maastikul näha sajandite tagust asunduse kohta. Pärast Valgu õpetussõnu looduses liikudes või isegi oma aiamaal tajun puude kaudu aastate tagust elu. Suure elamuse sain Urvaste kirikus kadunukete raamatut interneti täites.

Märkasid raamatus sama inimese poolt kirjapandu käekirja erinevust. Käekirja mõjutas inimese meeleolu. Meeleolust sõltuvalt olid ka lisamärkuste olemasolu ja põhjalikkus. Minu fantaasia seikles sõja ajal kirjapandul. Miks ja kuidas võis inimene surra. Kuidas ta võis kuuli ette jääda. Samast raamatust hangitud info põhjal rändame ajas tagasi toimusse inimeste ametite, talude nimede päritolu vahendusel.

Erma räägib vaimustusega, kuidas tema silmis on maailm muutunud palju põnevamaks pärast kõike uut kogetud ja tundmaõpitut.

Erma Kallasega vestles
Kalle Nurk

Arheoloog Heiki Valk koos abilise Vaabina mõisa väljakaevamistel. Fotod: Erma Kallase

Vaabina mõisaahoone kalasaba mustriga põrand. Põranda all asub mõisa kelder.

Mehkamaal avati mälestuspink Kalju Raagile

Kalle Nurk

Enam kui kümnekond aastat olen läbi rahvatantsu tihedalt seotud Mõniste kandiga. Seal toimuv on tublisti minu mõtlemist ja silmaringi avardanud. Sealt kandist on võtta väga palju õpetlikku. Nii viibisingi 10. septembril Mõniste rahvamaja juures sealse kauaaegse kultuuritegelase ja 26 aastat rahvamaja juhatajana töötanud Kalju Raagi mälestuspinki avamisel. Kuid see polnud tavaline pink, mis meistri poolt välja voolitud vanast õõnsast puust, vaid pingi juurde kuulus ka puidust Kalju Raagi skulptuur. Mõniste kandi rahvas austab Kalju Raagi (1931-2020) kui legend-

aarset Mõniste kultuurijuhti, näitlejat ja näiteringi juhendajat.

Pingi idee autor on **Kadri Laube** – Mõniste rahvamaja juhataja ja aktiivne kohaliku kultuurielu edendaja. Ta rääkis, et mõte rajada Kalju Raagile mälestuspink tuli tal kohe pärast Kalju lahkumist manalatele. Mõte meeldis ka skulptor Andres Rattaseppale, kes tegi lisaks pingile väga õnnestunud skulptuuri Kalju Raagist akordioniga mänguhoos. Just sellisena – rõõmus naeratus näos teda mäletataksegi.

Pikem jutuaamine sai maha peetud Andres Rattaseppa endaga. Andrese pere-

konnanimi on vähelevinud, sest põhiorhk asub perekonna nime esimesel osal – Ratta. Sünni poolest on ta mitu põlvkonda tallinlane, kui sugupuud juured ulatuvad ka Lõuna-Eestisse. Läbi elu on teda tõmmanud tehnika, teater ja kunst. Selles järjekorras on ta elu kulgenud, kuni 15 aastat tagasi meisterdas ta esimese puukuju. Esimene stardipaugu pinkide tegemisele andis Soomlase bussipeatus, mis pälvis kohe inimestes suurt tähelepanu. Nüüd on neid kokku tehtud juba viis. Pingid on muutunud väga populaarseks. Nii näiteks on Mõniste Koduloomuuseum tellinud temalt endiste juhatajate Alfred Lepa

10. septembril 2022 avati Mõniste rahvamaja juures mälestuspink Kalju Raagile. Pingil istub skulptor Andres Rattasepp. Igaüks, kes on Kaljut kohanud, tunneb puuskulptuuris ta ära. Skulptor Andres Rattasepp on vaieldamatult suur meister. Kahju on seda meistriteostvõlja jätta, see võiks olla mõniste rahvamaja saalis või eesruumis. Pink aga võiks jääda välja lahtisele rõdule, kuid katuse alla. Fotod: Kalle Nurk

1. septembril 2022 Kallikülas avatud pingil istuva kuju autoriks on Andres Rattasepp.

ja Pauline Kenki mälestuspinkid. Need pingid seisavad nüüd muuseumi õuel kõrvuti.

Eriti omapäraseid pinke saab teha suurtest õõnsatest puunottidest. Seal on loodus juba suure töö ära teinud. Kogemuse kasvades on Andres ette võtnud portreede tegemise. Valdavalt kasutab ta puumaterjalina tamme. Saarepuu ei kuulu tema lemmikute hulka, see pidi kõvasti pragunema. Puidukaitsevahendina kasutab Remmersit. Pingid kuluvad ja seepärast tuleks aasta pärast jälle kaitsevahendiga üle käia.

Võõpamise tihedus oleneb ka sellest, kui inetuks pink on muutunud. Algul tuleb pinki puidukaitsevahendiga tihedamalt töödelda, ühel hetkel muutub see vajadus harvemaks. Nii näiteks näevad ühes Leedu kujudepargis kümne aasta vanused kujud välja nagu värskest tehtud.

Andres puutub igapäevast kokku põlispuudega. Iga puul on oma saatus ja ajalugu. Mõnikord ta mõtleb inimeste hoolimatusest looduse vastu. Nii on ta näinud puu sisse kasvanud koera-lehma ketti. Üks

tamm oli enda sisse kasvatanud koguni puusse löödud prussi. Ju oli ka pruss tamme puust, et ära ei mädanenud.

Viimasel ajal on Andres järjest rohkem kätt proovinud puust portreesid voolida. See nõuab suurt oskust. Ta selgitab, et savist kuju voolides kasvataks seda väiksest suuremaks. Kui midagi valesti läheb, saab ära võtta või juurde panna. Puu puhul seda teha ei saa. Siin eksimisvõimalust ei anta. Nii valmibki portree kahanevas vormis kuni saavutab lõpuks õiged mõõtmed.

Antsla linna elu tagurpidi pööramine käib hoogsalt

Kalle Nurk

Esimest korda käidi mõiste „tagurpidi Antsla“ avalikkuses välja paar aastat tagasi Antsla keskkonna planeeringu koostamise käigus. Toona jagas vallavanem Avo Kirsbaum lahkelt lubadusi, et kui aasta lõpuks saab kavandatud projekt valmis, siis alustatakse kohe lipuväljaku ehitamisega. Oli ju möödunud aastal lipuväljaku ehitamiseks rahagi olemas. Tagurpidi Antsla ideele leidub nii toetajaid kui ka kahtlejaid. Optimistid loodavad „tagurpidi Antslaga“ lõigata suurt tähelepanu ja äratada turistides soovi linna külastada. Pessimistid aga kardavad, et tagurpidi oleku reklaamimine võib hakata valla mainet hoopiski kahjustama. Eks siin ole analoogi kilplastega: tegelikult olid kilplased targad, kuid mängisid lolle.

Möödunud aasta augustikuu Külales ilmus kirjutis „Antsla vallavalitsuse soov tagurpidi Antslasse nelja aasta jooksul panustada miljon eurot tundub olevat valimiseelne kampaania“ paistab vett pidavat: aasta lõpuks kavandatud keskkonna projekt valmis ei saanud ja tänaseni pole valla-

valitsus seda. Küsimusele „Mis juhtus?“ jooksutatakse küsijat ühe ametniku juurest teise juurde. Keegi ei anna selget vastust. Rõõmu teeb see, et kui vallavalitsus on midagi nõuks

võtnud, siis ta selle ära ka teeb, sadagu taevast või pussnuge. Vallavanem kirjutab selle augustikuu Antsla Valla Lehes, et suvi veel kestab ja et ees ootab linna lipuväljaku ehitus. Kas

see on märk peagi vastuvõetavast keskkonna planeeringu kinnitamisest või on üks tagurpidi oleku näide – planeering saab kinnituse pärast keskkonna väljaehitamist. Kuidas ja

kelle näpunäidete järgi hakab lipuväljak välja nägema, seda saab näha ehituse käigus. Keskkonna planeeringu valmimist juhib keskkonnaspetsialist Liana Neeve, tema on üks „tagurpidi Antsla“ mõtte toetajatest ja osales loometalgul Vunki Mano. Mis kõidaks veel rohkem inimeste tähelepanu, kui lipumastis tagurpidi lehvib Eesti lipp?!

23.-24. septembrini Värskas toimunud Vunki Mano mõttetalgul osales Antsla valla meeskond koosseisus: Merle Tombak, Getter Kõiv, Veiko Veski, Kati Velner, Liana Neeve, Monica Hankov, Meljo Musto, Eerika Lääts ja Laura Lääts. Vallavalitsus oli neile ülesandeks andnud arendada edasi „tagurpidi Antsla“ ideed. Võib öelda, et meie valla saadikud tegid tublit tööd, naastes koju 1000-eurose stardipagasiga. Nende nägemuse järgi saavutab Antsla laialdase tuntuse just oma tagurpidi olekuga, kus tehakse kõik teistmoodi ja osatakse hinnata huumorit. Tehtud mõttetöö tunnusteks on veidruste rohkus, loodetavad suured rahamäed ja uute töökohtade rohkus, antslalastele rohkem uusi elamusi ja ka rohkem turiste. Nii naerdakse

enda kui teiste üle. Vald paistab ju nii ühtehoidev: loeteluga juhib loometalgul osalenud meeskond vallavalitsusele tähelepanu kõigele, millest Antsla vallas puudust tuntakse.

Meedias avaldatust võib järeldada, et vallavalitsus on kiitnud meeskonna kahepäevase töö tulemusel heaks ja avaldab Vunki Mano osalejatele tänu. Kuhu aga kulutatakse saadud 1000 eurot, see on teadmata.

Merle Tombak selgitab, miks pööratakse nii suurt tähelepanu „tagurpidi Antslale“: lisaks Pokumaale ning Urvaste ja Kaika kandi turistide tõmbekeskustele vajab rohkem tähelepanu ka Antsla linn. Tagurpidi olek saab olema palju laialdasem. Lisaks kultuurile puudutab see haridust ja üldse kogu valla elu. Mõtte teostamine on alles algusjärgus.

Soovime edu „tagurpidi Antsla“ ülesehitajatele, eriti siis, kui selle tulemusena tõesti lisaks veidrustele tekib ka rohkesti juurde töökohti ja rahamägesid. Külales soovib sellele arengule kaasa aidata kirjutades vallas toimuvatest tagurpidi tegemistest, veidrustest ja rahamägedest. Teatavasti on naer terviseks.

„Tagurpidi Antsla“ loomemeeskond Värskas toimunud Vunki Mano mõttetalgul. Pildil paremalt vaadatuna Liana Neeve, Veiko Veski, Merle Tombak, Kati Velner, Eerika Lääts, Laura Lääts, Meljo Musto ja Monica Hankov. Foto: internetist

Killuked Tsooru mõisa ajalugu on näha kruusidel

Peeter Lasting

2016. aastal mõõdus 500 aastat Tsooru mõisa esmamainimisest. Kohaliku rahvamaja juhataja ja kultuurijuht Kalle Nurk tellis sel puhul küla ajalugu kajastavate piltidega kruusid, mis kingiti kodukandi ajalooaegsele vallajuhitule ja ärksamatele külainimestele. Ka siinkirjutajal oli au see kruus saada. Kruusi esiküljel on näha Tsooru rahvamaja, mis on tundmatuse ni ümberehitatud kunagine mõisa sõiduhobuste tall ja mõisatöölise elamu. Just selles hoones ööbisid Kalevlaste Maleva mehed 23. märtsil 1919, kui nad lahinguretkel jalgsi Antsla jaamast Mõniste peale liikusid. Kruusi teisel küljel on praegu tallinlasele

kuuluv möldri maja ja Hollandi tüüpi tuuleveski kere. Veski puidust pea ja tiivad põlesid 1950. aastate paiku välgulöögist. Uus omanik on möldrimaja kõiki muinsuskaitse nõudeid järgides ulatuslikult restaureerinud, veskiga tööd jätkuvad. 1902. aastal ehitatud ait, mis oli Vabadussõjas kohalike sündmuste keskmes, kuulub siinkirjutajale ja ootab ajaloo huvilist uut omanikku.

Lühidalt autorist

Peeter Lasting (sünd 1941) onn Tsoorust pärit, 1955. aastal lõpetas ta Roosiku külas asuva lepistu 7-klasilise kooli, seejärel Tartu 5. keskkooli ja ülikooli arstiteaduskonna. Kogu elu on ta töötanud arstina ja ajakirjanikuna. Pensionipõlves elab ta suviti Tsooru keskuses oma vanaisa talukohas ja huvitub kodukoha ajaloo kohta. Tema sulest on ilmunud rohkesti kirjutisi, viimati mahukas kogumik „Jutustusi Vabadussõja sündmustest minu kodukohas“ (2020). See raamat on saadaval e-raamatupoodides.

Linda rahvamaja edasine majandamine tuleb kulukas

Kalle Nurk

8. septembril postitas Boose Selts meedias uudise Linda rahvamajas ehitustööde algusest.

„Pidu meie tänavas!
Uskumatu, aga tõsi - jõudsi-
me ära oodata!

Täna alustati Linda Rahvamaja saali remonditöödega. Tulevik ei olegi nii tume! Jääme põnevusega tulemust ootama.”

Kui Antsla vallavalitsus on varem teavitanud oma Facebooki lehel kõigist vallas toimuvast, siis see kultuuriga seotud uudis paistab olevat nende silmis vähetähtis. Ka Antsla Kultuurikeskus ei kipu vaimustust avaldama.

Septembrikuu alguses alustati Linda rahvamajas remonditööde esimese etapiga. Tööde algus tõi kergendustunde neile, kes pikisilmi on oodanud Linda kunagise Linda kolhoosi kontor-klubihoonet rahvamaja poolset osa taas ilusana ja kasutuses. Esimeseks tööks oli pöranda lammutamine. 27. septembrilks oldi töödega nii kaugele jõutud, et pörand ja selle alune amortiseerunud kütetorustik välja lõhutud. Suurt pörandapinda kattis minu külastamise ajal juba uus pörandakütte uus torustik, mis pidi seguga kaetama järgmisel päeval.

Nüüd, mil ilmad ilusad, pööratakse suuremat tähelepanu ka välistöödele. Välisfasaadiga tegelev töömees ütles, et tööd jagub. Puit läheb kiiresti käest, kui selle eest hoold ei kanta. Paljud laud tuleb välja vahetada. Sain ka teada, et ehituse kulgemise pärast rahvas muretundma ei pea. Ka selle päeva hommikul oli tavapärase töökoosolek. Kohal oli nii abivallavanem Kurmet Müürsepp kui ka järelevalve eest vastutaja. Hanke väljakuulutamise ajaks oli teada, et Ukrainas käib sõda ja et ka suur inflatsioonitõus on möödapääsmatu. Seega hinnapakkumisel arvestati hindade kallinemisega. Ehitusmaterjalide tarnimine võib küll venida, kuid järgmise aasta novembriks määratud tööde lõpetamise tähtaeg annab mänguruumi.

Linda rahvamaja rekonstrueerimise I etapi töid teostab AS Eviko. 27. septembrilks oli jõutud rahvamaja pörand välja lõhkuda ja kohale asetatud pörandakütte torustik. Fotod: Kalle Nurk

Esimese etapi remonditöödega Linda rahvamajas on algus tehtud.

Foto internetist.

Ehitajad on ka optimistlikud ja loodavad, et vald leiab kindlasti raha teise etapi jaoks. Oleks ju rumalus nii palju raha ära kulutada, kui ruume kasutada ei saagi. Igatahes nii juhitud praegu pärast esimese etapi lõppu. Rekonstrueerimise esimesest etapist on välja jäetud elektrisüsteemi paigaldus ja ventilatsiooni. Selgub, et pörandakütte torustik valatakse betooni, aga sellest, kuidas torudesse soojus jõuab, otsitakse vallavalitsuses alles lahendust. Ehitusmeestele tööde käigus üllatusmomente pole olnud. Ära nimetatakse küll vana väga vilets pörandaküttesüsteemi ja eriti selle torud. Torude ja pöranda vahel oli tühi õhuruum, mis pidi siis pöranda soojana hoidma ja see omakorda suure saali. Ehitusajastundja ütles, et vana pörandakütte süsteemi kasutegur oli väike. Aga tollal oli küte odav ja võis laristada.

Olles aastatega kokku puutunud mitme valla poolt tehtud lõplikult läbimõtetamata tegevustega, hoian põialt, et seekord lõpeb kõik hästi. Siin võib meeldetuletuseks nimetada ära krooni ajal alustatud Lepistu koolimaja laiendustööd. Ka siis ei kuulatud mõistuse häält ja paigaldati 500 000 krooni maksma läinud vundament

maa sisse, mis hiljem kohe ka mullaga kaeti ja sellisena juba üle 20 aasta seisab. Või siis Antsla linna poolt soetatud miljon krooni maksev röntgeniaparatuur! Aastakümneid on vald vaevelnud Vana-Antsla uue katlamaja ehitamiseks võetud laenu tagasi maksimisega. Olin igapäevaselt kohal ja nägin, kuidas käisid Tsooru rahvamaja remonditööd. Seal pandi esmajoonel elektrijuhtmetest sein ja alles siis jätkati sisetöödega. Huvitav oleks teada, kuidas on lahendatud Linda rahvamajas elektrijuhtmete ja muu kaablistiku tõmbamine, kui sisetööd selleks ajaks ära tehtud. On ka teinegi murelaps – Linda rahvamaja hoone on osaliselt eravalduses. Ka see vajab lahendamist. Loodame, et ei kordu sama lugu nagu Antsla kesklinna detailplaneeringuga, kus alustati suure hooga pihta, ignoreerides eravaldusi, mistõttu probleeme kerkis oh kui palju.

Üks asi on rahvamaja remontimine, kuid mõeldud tulebka muudele küsimustele. Praeguse väljanägemisega hoone on tõesti häbiplekiks Kobela keskusele. Kas aga on juba läbi mõeldud, kuidas hakkab kulgema rahvamaja igaaastane töös hoidine? Antsla Kultuuri-

keskuse juht Kaspar Kurve jääb selles osas vastuse võlgu. Aasta tagasi valla rahvamajade liitmisega jäeti välja Linda rahvamaja. Seega Kurve töövaldkonda see ei kuulu. Ka pole teda kutsutud nõupidamisele, kus Linda rahvamaja edaspidine käekäik arutusel oleks. Ta on vaid paaril korral Linda rahvamajast läbi astunud, kui seal kandis asjaajamist on. Samuti ei taha ta uskuda vallavalitsuse hoiakut, et maja remonditakse ära temast mööda minnes ja kui tööd lõppenud, siis võetakse vastu otsus Linda rahvamaja taas liita Antsla Kultuurikeskuse üheks asutuseks.

Mis saab tulevikus Linda rahvamajast, ei oska öelda ka kultuurispetsialist Merle Tombak. Ka tema ei ole osalenud ühelgi koosolekul, kus oleks selle kohta lahendust otsitud. Veel mõni kuu tagasi lootis ta korraldada tuleval aastal Kobela vabariigi sünnipäevapeo, kuid nüüd tuleb sellest mõttest vist loobuda. On kerkinud küsimus, kas ehitustöödega üldse saab jätkata.

Kuidas Linda rahvamaja tulevikus majandada – see on siiski teada. Seda teavad Kobela elanikud. Ühega neist vesteldes sain teada, et nad on omakeskis arutlenud selle teema üle. Ise pole nad lahendust läinud vallale pakkuma ja vallametnikud ka pole selle peale tulnud, et küsida kohaliku elanikkonna arvamust. Vestluskaaslane on kindlat meelt, ega väljastpoolt valda sisse tulnud ametnike peale ei saagi lootma jääda.

Kokkuvõtteks võib öelda, et mis saab Linda rahvamajast peale selle remonditööde lõpu, on teada. Kuna abivallavanem Kurmet Müürsepp on ka ise Kobela elanik, teab ta väga hästi, mis asja ajab. On ju vallavalitsus määranud just tema kõige eest vastutajaks, mis Linda rahvamajas toimub.

Murepilved Kuldre kooli kohal

Kalle Nurk

7. oktoobril pöördus Kuldre kooli direktor Andrus Kompus Antsla vallavalitsuse ja volikogu esimehe poole ettepanekuga Kuldre kooli hoolekogu koosseisus välja vahetada Antsla vallavolikogu esindaja Margus Klaar.

Ettepaneku selgitusena Kompus kirjutas: "Peale Kuldre kooli õpetaja ametist lahkumist on Margus Klaar muutunud kooli suhtes äärmiselt pahatahtlikuks ja ründavaks, esitab põhjendamatuid süüdistusi ning seab järjekindlalt kõikidel tasanditel kahtluse alla Kuldre kooli tuleviku. Tegemist on otsese ülesandega, mis väga tõsiselt häirib nii hoolekogu, samuti kooli tööd ning kahjustab kooli mainet. Hoolekogu tõhusa töövõime huvides ei tohiks sinna valida inimesi, kes soovivad teostada oma kätemaksu ja võimuiha ning kuritarvitavad enda ametiseisundit kultuuri- ja hariduskomisjoni esimehena.

Hoolekogul on palju ülesandeid, kuid üks tähtsamaid hoolekogu liikme ülesandeid on olla eeskujuks, tagada hoolekogu tõhus töö ning kaitsta oma kooli ja selle mainet. Olla silmitsel kooli ja kogukonna ning erinevate huvigruppide vahel. Valesti tegutsev hoolekogu teeb koolile väga suurt kahju."

Margus Klaar on olnud valitud nii Urvaste kui ka Antsla valla volikogu esimeheks. Ka möödunud aastal osutus Margus valituks Antsla vallavolikokku ja juhib praegu vallavolikogu haridus-, kultuuri- ja spordikomisjoni. Nii auväärse vallakodaniku kohta nii karm süüdistus köidab tähelepanu.

Kuidas jõudis asi nii kaugele, et kooli direktor oli sunnitud abi paluma vallavalitsuselt ja volikogust?

Andrus Kompus räägib: "Kooli direktori kohta vastu võttes mind hoiatati ette, et kehalise kasvatuse õpetajana töötav Margus Klaar on volikogu esimees, kes võimutseb koolis ning ei aktsepteeri teisi. Hoiatus pidas vett. Tutvudes oma töötajate kartoteegiga, tuli avalikuks Margus Klaari õpetajaks olemise kvalifikatsiooni puudumine. Samas aga oli ta tööle vormistatud tähtajatu töölepinguga, mis seadusega vastuolus. Teavitasin Margust vajadusest tema tööleping ümber teha tähtajaliseks. Teate kätte saanud, sain temalt vihase telefonikõne. Siiski leppis Margus tekkinud olukorraga ja esitas avalduse kehalise kasvatuse õpetaja koha täitmiseks väljakuulutatud konkursile. Kuna ükski soovijatest ei vastanud kvalifikatsiooni nõuetele, andsin Margusele eelmisel aastal võimaluse õpetajaametist aastase lepinguga edasi pidada. Sel kevadel oli temaga taas vestlus uuest lähenevast konkursist. Margus teatas, et ta enam ei kandideeri, kuna on kaotanud koolis töötamise motivatsiooni. Koroonaga oli teinud oma

Andrus Kompus. Fotod: Kalle Nurk

töö: õpilased olid võõrdunud ringides käimisest ja ka võistlusteks oli raske õpilasi kokku saada. Ka esitas Margus iga-aastase õpetajate poolse tagasiside äärmiselt lakooniliselt ilma ühegi ettepanekuta. Selline suhtumine tõestab, et inimesel on tõesti kadunud koolis edasi töötamise motivatsioon, mis ka mõistetakse. Pikk õpetajaks olemise staaž ja õpilaste vähenenud huvi sportimisega vastu teevad oma töö. Kõiges selles aga ei ole süüdi kool. Loomulik oleks olnud lahkudes jätkata endiselt seismist oma kooli ja töökollektiivi eest, mitte asuma laimama! Margus, kaotades oma võimu Kuldre koolis, on asunud volikogus talle usal-

datud võimu kuritarvitama kooli hoolekogus, kuhu ta on määratud volikogu esindajana ja volikogu haridus-, kultuuri- ja spordikomisjoni esimehe toolil istudes. Klaari pidev kooli kritiseerimine ja vastutöö ilma ühegi omapoolse ettepanekuta halvab hoolekogu tööd. Hoolekogu liikmed otsivad põhjusi koosolekule mitte minemiseks. Samuti koosolekul viibivad õpilaste lastevanemate esindajad kannavad nähtu ja kuuldu kogukonda laiali. Nii näiteks pöördus hoolekogu esimees Rait Elvet minu poole vabandusega hoolekogus toimunu pärast. Rait on noor hoolekogu esimees, kel pole veel nii suuri kogemusi ohjata ini-

mes, kes ei käitu kombekalt. Ka vallavanem Avo Kirsbaum on mõista andnud, et Margus Klaari viimasel haridus-, kultuuri- ja spordikomisjoni koosolekul käitumine ei olnud eetilise ja komisjoni esimehe kohane. Sellel komisjoni istungil mindi isiklikuks ning Margus kohtles mind halvasti ja ründavalt.

Oleme koolis õpetajatega arutanud tekkinud olukorda. Õpetajate esindaja hoolekogus rääkis seal toimunud ja mina omalt poolt komisjonis läbielatud. Õpetajad on kõigest väga häiritud ja ärevil. Sellist mikrokliimat ei tohiks olla koos ühise laua taga ennast ja oma nägemust tutvustada. Pille iseloomust ja endistest tegemistest olen kuulnud oma

pöördumine vallavalitsuse ja volikogu poole."

Mis toimus 7. septembril Antsla vallavolikogu alatise hariduse-, kultuuri- ja spordikomisjoni koosolekul? Komisjoni koosoleku kohta tehakse helisalvestus ja koostatakse protokoll, kus peaks kirjas olema eriarvamused ning koosoleku käik. Protokoll on aga nõnda koostatud, et sellest ei loe välja teravaid eriarvamusi ega koosoleku kulgu, kust nähtub komisjoni esimehe mitte eetilise ja -kohane käitumine. Just seda viimase olemasolu on tunnistanud vallavanem. Seega ei saa me komisjonis toimunud täisülevaadet. Sinna kirjapan-du, kes kinnitab protokoll, on koosoleku juhataja kontrolli all ja meeltevallas.

Meil on ju vallas tööl haridusnõunik, kelle üheks ülesandeks on sidepidamine koolide ja vallavalitsuse vahel? Kuidas on tema reageerinud nähtule hoolekogus ja volikogu komisjonis? Sellele vastab kooli direktor ainult ühe lausega – Margus ja haridusnõunik on ühes paadis.

Iga väljaütlemine vajab ka selgitust. Nii saangi teada, et haridusnõunik Pille Raudam on Kuldre koolis oma töölooleku ajal käinud ainult kahel korral – hoolekogus ja ühel projektiseminaril. Juba tema tööle tulek tundus kummuline. Vallavalitsusest meid sellest ei teavitatud ega teda tutvustatud. Ka pole Pille ise näidanud initsiatiivi, et tulla kooli ja koos ühise laua taga ennast ja oma nägemust tutvustada. Pille iseloomust ja endistest tegemistest olen kuulnud oma

endistelt kolleegidelt ja tean mida oodata. Nüüd tuleb välja ka tõsiasi, et haridusnõunik ja Margus elavad lähestikku. Mulle teadaolevalt on Pille käinud Klaari kodus ja mõningatest asjadest ette kandnud ning Margus on sagedane külaline haridusnõuniku kabinetis. Viimasele hoolekogule Margus haiguse tõttu tulla ei saanud ja saatis oma ründavad teemad hoolekogu esimehele posti teel. Hoolekogus kirja sisu ettekandmise ajal ametnikuna kohal viibiv haridusnõunik asus omalt poolt seda võimendama nii kuis jaksas ja enamgi veel.

Vesteldes Kuldre kooli direktoriga, uskusin seda mida ta rääkis. Ometi tundus uskumatuna, et kõik see toimub meie vallas. Nii ei jäänudki mul üle muud, kui võtta järgmisel päeval telefonihenduse haridusnõunik Pille Raudamiga ja küsida, millisel seisukohal on tema Kuldre koolis toimuvaga. Vastus oli lühike: „Vallavalitsus ei tegele sellega. See on volikogu rida.“ Rohkem minuga ei soovitud rääkida.

Nüüd jääb vaid oodata, kuidas reageerib volikogu esimees Kuldre kooli direktori pöördumisele. Kas teema võetakse üles oktoobrikuu volikogu istungil? Kas volikogu küsib aru oma esindajalt hoolekogus toimunu kohta? Andrus Kompus on avaldanud soovi Kuldre kooli hoolekogus ja õpetajates hingerahu taastamiseks volikogu esindaja hoolekogus väljavahetada. Ta kardab, et tema avaldus võib jääda vallavalitsuses ja volikogus tähelepanuta.

Kui iga pink räägib oma loo

Kalle Nurk

Sajandi algusaastatel, kui Vahur Kersna käis "Pealtnägijat" tehes Šotimaal, istus ta sealse kuulsa kirjaniku Walter Scotti (1771-1832) pingil, kust avanes hunnitu vaade mägedele. Nähtu pani tal uued mõtted liikuma. Lisatõuke uuele mõttele sai ta Lõuna-Aafrika Vabariigist, kus jäid silma veel mõned kellelegi pühendatud mälestuspinkid. Nii küpseski tal mõte, et ka Eestis võiks tublised inimesi neile pühendatud pinkidega meeles pidada ja ajalukku jäädvustada. Vahur Kersnat võibki nimetada nimeliste pinkide traditsiooni Eestisse toojaks. Kersna on kindel, et igas väiksemaski kogukonnas on inimesi, kes mingi tähelepanuväärse teoga või kohaliku vaimusega silma paistnud. Telesarjaga "Iga pink räägib loo" näitas Vahur Kersna, et kiires elutempos annab mälestuspink inimestele põhjuse ja võimaluse mõneks hetkeks pingil istuda ning mõtiskleda, mis elus on jääv ja oluline ning mis on praht, mis varem või hiljem põhja vajub.

2012. aasta 14. oktoobril jõudis Vahur Kersna oma saatemeeskonnaga Kaikamäele, et seal kinnitada Kaika Laine nimeline tahvel Raivo Perandi valmistatud tammepuust pingile. Laine Roht, kes laiemale ringile tuntud Kaika Lainena, pikemat tutvustamist ei vaja.

Aksel Kersnale pühendatud mälestuspink. Pilt on tehtud 27. septembril 2022.

Vahur Kersna Laine Roht nimelisele pingile plaati kinnitamas. Teda ümbritsevad telesarja „Iga pink räägib loo” meeskonnakaaslased. Pingil on näha istumas ka Lainet ennast, keda filmib teine kaameramees. Pilt on tehtud 14. oktoobril 2012. Telesaade esilinastus 5. novembril. Fotod: Kalle Nurk

Temast on meedias väga palju räägitud, kirjutatud elulooramat ja telesaateidki tehtud.

27. septembril sõitsin Antsla vallas läbi kohad, kus asuvad nimelised pingid. Kaika Laine mälestuseks paigaldatud tammepuust pink seisis endiselt omal kohal. Nii nagu avamispäevalgi, oli selgi korral pink pärjatud kuldsete

puulehtedega. Kümne aastaga pingis endas mingeid olulisi muutusi toimunud polnud, vaatamata sellele, et see on puidukaitsevahendiga töötlemata.

Vahur Kersna telesari külvas sädemeid üle Eesti, inspireerides kogukondi tema ideed elus hoidma. Nii ilmuski 2014. aastal Antsla gümnaa-

siumi õuele Kahrut-Silvester Vilbaste valmistatud pink pühendusega Aksel Kersnale. Aksel Kersnat mäletatakse 1948-1985 vahemikul kehalise kasvatuse õpetajana ja kerge-

Karl Lembit Sibula nimeline pink Antsla Muusikakooli ees. Pilt on tehtud 27. septembril 2022.

jõustiku treenerina ning aastatel 1976-1981 Antsla keskkooli direktorina. Tema rajatud on Antsla staadioni ja võimla, kus praegu korraldatakse temanimelisi auhinnavõistlusi. Alates 2000. aastast toimusid igal sügisel Antsla staadionil need võistlused kuni 2020. aastani. Koroonatõttu on tekkinud paus ning järgmine mälestusvõistlus peaks toimuma 2025. aastal koos Antsla kooli 85. sünnipäevapidustustega.

Kolmas nimeline pink asub Antsla muusikakooli ees, mille on valmistanud 2015. aastal meister Karl Purga Antsla muusikakooli rajajale Karl Lembit Sibulale. Kuigi plaadile kirjutand põhjal mäletatakse teda muusikakooli asutajana ja direktorina, on tema panus kohaliku kogukonda tunduvalt suurem. Lisaks kooli asutamisest (1973) ja sama kooli direktorina töötamist aastani 1987 oli ta akordioni-, puhkpilli- ja solfedžoõpetaja, ta kogus rahvalaule. Lisaks töötas ta Antsla ja Vana-Antsla orkestri- ja ringijuhina, juhatas puhkpilli-, rahvapilli- ja estraadiorkestrit, sega-, nais- ja meeskoori ning nais- ja meesansambli.

Veel peavad Antsla vallas kultuuritegelasi nimelise mälestuspinkiga meeles urvaste-lased ja tsoorulased. Mõlemad pingid avati 2016. aastal.

Koidula Kuuse nimeline mälestuspink avati päeval, mil Tsooru kandi rahvas tähistas 500. aasta möödumist Tsooru esmamainimisest. Pink on paigutatud Tsooru rahvamaja ette, sest selle maja tegevust juhtis Koidula Kuus aastatel 1965 – 1993. Rahvamajast saadeti Koidula 2003. aastal puhkama Rõuge surnuaiale.

(Järgneb lk 8)

Kui iga pink räägib oma loo

4. juunil 2016 Koidula Kuusele pühendatud mälestuspinkilt eemaldavad katte pingi autor skulptor Mari Hiimäe (fotol paremal) ja Koidula Kuuse tütar Kaie Herkel.

Koidula Kuuse nimeline mälestuspink Tsooru rahvamaja ees. Pilt on tehtud 27. septembril 2022.

(Algus lk 7)

Tsoorulased peavad teda meeles eelkõige suure pühendumuse pärast rahvatantsule. Aastatel 1945 – 1999 juhendas ta laste-, nais- ja segarahvatantsurühma, kokku said tema õpetussõnade järgi üle 500 tantsija tantsusammud selgeks.

Samal aastal ja samal kuul mõned nädalad hiljem avatakse pink ka Urvaste kandis. Toona polnud veel Urvaste

ja Antsla vald ühinenud. Airi-Hallik Konnula meenutab: „Paigaldasime Urvaste seltsimaja juurde Johannes Rööbi perele tänupingi, tähistades sellega kunagise koolijuhhi 120. sünniaastapäeva. Tänapink on üsna sarnane toleaeagsetele koolipinkidele ehk kahene laud ja tool on ühes tükis. Kui 27. juunil koos mälestuspäeva külalistega Rööpide hauaplatsile küünlaid panema läksime, ei ennustanud miski, et päev väga tormiliseks kisub. Ometi muutus taevast just siis mustaks, tõusis tohutu tuul ning kalmistult tuli tulistvalu lahkuda. Pärast selgus, et kalmudele ja radadele oli mõne minutiga langenud kümneid põlispuid. Imekombel ei mõjutanud torm kirikust kolom kilomeetrit eemal asuvat seltsimaja ning Rööpide pere muusikud andsid saalitäiele rahvale kena kontserdi. Pingi valmistamiseks saime toetust kohaliku omaalgatuse programmist.”

Johannes Rööpi perele tänupink Urvaste seltsimaja ees. Pink seisab maja ees kevad-suvekuudel. Teistel kuudel on ta katuse alla viidud, mis on üks väga mõistlik tegu. Pilt on tehtud 27. septembril.

Johannes Rööp (27.06.1896 – 29.10.1985) oli Eesti haridustegelane ja muusikaelu edendaja. Ta juhendas rahvapilli-orkestrit ja kammerorkestrit. Teda mäletatakse nõudliku, hingestatud ja emotsionaalse muusikaõpetajana, kes pööras väga suurt tähelepanu puhtale ja kaunile kõlale.

Antsla vallas on veel üks pink pühendatud koolijuhile. 2. juunil 2017 kinnitas pingi autor Lauri Tamm Arnold Kase nimelise plaadi pingile, mis avati „Pargist parki” puunädala raames Vana-Antsla mõisaõuel.

Arnold Kask töötas aastatel 1957 – 1987 Vana-Antsla tehnikumis direktori ja õpetajana. Plaadilt saame teada, et pink on paigaldatud kooli õpilaste ja koolipere poolt.

Eks ole tuntud tõdemus, mis silme alt ära, see ka meelelt. Välja arvatud Arnold Kase mälestuspink on kõik teised eelnimetatud pingid paigaldatud avalikku kohta paljudele vaatamiseks ja istumiseks. Samas

on pingid ka tegutsevate muunitsipaalhoonete juures, kus peremees majas. Sellest tulenevalt on mälestuspinkid puidukaitsevahendiga üle käidud ja leidnud rakenduse. Pink Vana – Antslas aga asub eramaal varjulises kohas ja on maha jäetud nagu tehnikumihoone isegi. See aga ei tohiks olla pingi tellijatele põhjuseks loobuda pärast avamist selle eest hoolt kandmast. Tehnikumi vilistlased ja koolipere peaksid kiiremas korras leidma lahenduse, kes ja kuidas peaks pingi eest hoolt kandma ning otsustama, kas pink ikkagi asub praegu kõige sobivamas kohas. Kui mõni mööduja satubki mõisaõuele, ei kutsu hallitusseentega ülekülvatud mälestuspinki istuma. Pigem edastab mulje, kuidas Antsla vallas suhtutakse mälestustesse, maksumaksa raha kasutamisse ja ei peeta lugu puuskulptorite tööst.

Teadaolevalt Antsla vallas rohkem pinke pole, millele on avalikkuse huvi laiendamiseks kinnitatud metallplaat või mingil teisel moel igale möödujale

Arnold Kase nimeline mälestuspink Vana-Antsla tehnikumi õuel. Pilt on tehtud 27. septembril 2022.

pingi olemusest informatsioon edastatud. Arvatavasti on vallas rohkemgi asetatud inimeste vääristamiseks pinke, kuid pole vajalikuks peetud sellest laiemat ringkonda teavitada. Kummaline on mõelda, kellele ja miks selline käitumine vajalik on?

Tore oleks, kui Antsla vallas leiaks Vahur Kersna pinkide rajamise ideele rohkem toetajaid. Nii nagu Vahurgi, ei pea me tublisid ja tegusaid inimesi otsima manalateele läinute hulgast. Tore on, kui väärtustatud inimene saab ka ise sellel pingil istuda ja oma loo ära rääkida. Nii näiteks võiks üks selline pink olla ka pühendusega Vahur Kersnale.

Väljaandja:
MTÜ Tsooru Koidukiired
Toimetaja: Kalle Nurk
e-post:
antsla.kulaleht@gmail.com
Järgmine Külalet ilmub kahe kuu jooksul.